

PROGRAMY PRAC KONSERWATORSKICH

COLLEGIUM IURIDICUM POZNAŃ UL. ŚW. MARCIN 90

ZAŁĄCZNIK DO PROJEKTU BUDOWLANEGO PRZEBUDOWA PRZYZIEMIA BUDYNKU COLLEGIUM IURIDICUM I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENI WRAZ Z ARANŻACJĄ EKSPOZYCJI MUZEUM UNIwersYTETU IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU

Jacek Gryczewski

dyplomowany konserwator zabytków

mgr Jacek Gryczewski
dyplomowany konserwator zabytków
uprawnienia - dyplom UMK w Toruniu
nr 1885 z dn. 27.09.1996r.
ul. Zagrodowa 5, 48-320 Sidzina

na zlecenie LS PROJEKT

04.2022

SPIS TREŚCI:

1. OPIS ZABYTKU	3
2. ZAKRES OBJĘTY PROGRAMAMI PRAC KONSERWATORSKICH	3
2.1. POSADZKI CERAMICZNE.....	4
2.2. STOPNICE KAMIENNE	4
2.3. WEWNĘTRZNE SZTUKATERIE SUFITOWE.....	4
2.4. SUFITY DREWNIANE	4
2.5. OKŁADZINY ŚCIENNE KAMIENNE	4
2.6. BOAZERIA DREWNIANA	5
3. CEL PRAC KONSERWATORSKICH WSKAZANIE OCZEKIWANYCH EFEKTÓW.....	5
4. PROGRAMY PRAC KONSERWATORSKICH - OPIS PRZEWIDZIANYCH DO WYKONANIA CZYNNOŚCI, Z PODANIEM METOD, MATERIAŁÓW I TECHNIK	5
4.1. <i>PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH DLA ELEMENTÓW CERAMICZNYCH.....</i>	<i>5</i>
4.2. <i>PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH DLA ELEMENTÓW Z DREWNA .....</i>	<i>6</i>
4.3. <i>PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH DLA ELEMENTÓW Z KAMIENIA .....</i>	<i>7</i>
4.4. <i>PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH DLA SZTUKATERII GIPSOWYCH ...</i>	<i>8</i>
5. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA	9

1. OPIS ZABYTKU

Budynek Collegium Iuridicum będący przedmiotem opracowania znajduje się przy ul. Święty Marcin 90 w Poznaniu. Collegium Iuridicum zostało wybudowane w 1907 roku jako budynek Banku Spółek Raiffeisena. Na parterze znajdowała się sala operacyjna banku, a w przyziemiu funkcjonowała ogólnodostępna piwiarnia.

Obecnie budynek stanowi siedzibę Wydziału Prawa i Administracji UAM. W przyziemiu budynku po przebudowie będzie znajdowało się Muzeum UAM. Niniejszy program obejmuje przyziemie (poziom 0) budynku. W części objętej opracowaniem zachowano oryginalne elementy w dobrym stanie technicznym, które zostaną zachowane.

Zdjęcie 1. Widok na most Uniwersytecki oraz na Collegium Iuridicum. 1915 rok. Źródło: polska-org.pl

2. ZAKRES OBJĘTY PROGRAMAMI PRAC KONSERWATORSKICH

Niniejsze opracowanie stanowi opis czynności konserwatorskich jakie należy wykonać dla wybranych elementów przyziemia budynku Collegium Iuridicum. Opracowanie podzielono na trzy części. W pierwszej (niniejszy rozdział) zebrano informacje o zakresie prac, opisano elementy ujęte w PPK. W drugiej (rozdział 3) opisano szczegółowo zabiegi, w trzeciej (rozdział 4) zgromadzono fotografie elementów objętych programami.

2.1. POSADZKI CERAMICZNE

Na korytarzach oraz w Sali zachowano oryginalne okładziny ceramiczne. Są to płytki o kształcie oktagonalnym. Płytki są pokryte brudem, miejscami są widoczne postępujące destrukcje powierzchni, brakuje pojedynczych kafli w miejscach, gdzie dodano wtórne elementy (wycieraczki). Spoiny pomiędzy płytkami cementowe, wtórne. *Należy realizować prace zg. z punktem 4.1 PPK dla elementów ceramicznych.*

2.2. STOPNICE KAMIENNE

Na klatce schodowej, prowadzącej z parteru na poziom przyziemia, z południowej strony budynku zachowane są oryginalne marmurowe okładziny schodowe. Okładziny są w dobrym stanie technicznym, nie widać większych zniszczeń poza prawdopodobnymi ubytkami w miejscu, obecnie zasłoniętym drewnianym pomostem. *Należy realizować prace zg. z punktem 4.3 PPK dla elementów kamiennych.*

2.3. WEWNĘTRZNE SZTUKATERIE SUFITOWE

Przy wejściu ze wschodniej strony budynku, na korytarzu, zachowane są oryginalne sztukaterie sufitowe. *Należy realizować prace zg. z punktem 4.5 PPK dla sztukaterii.*

2.4. ELEMENTY DREWNIANE

We wnętrzach pomieszczenia, w którym obecnie znajduje się biblioteka zachował się sufit dekoracyjny, wykonany z drewna oraz drewniane okładziny filarów. Projekt przewiduje pozostawienie ww. oryginalnych elementów w całości. *Należy realizować prace zg. z punktem 4.2 PPK dla elementów drewnianych.*

2.5. OKŁADZINY ŚCIENNE KAMIENNE

Na klatce schodowej, prowadzącej z parteru na poziom przyziemia, z południowej strony budynku zachowane są również boazerię kamienne bez widocznych uszkodzeń, poza tym na korytarzu przy wejściu wschodnim do budynku zachowane są okładziny ściennie (płytki kamienne), które są zakwalifikowane do zachowania i również nie posiadają widocznych uszkodzeń. *Należy realizować prace zg. z punktem 4.3 PPK dla elementów kamiennych.*

2.6. BOAZERIA DREWNIANA

Na poziomie parteru (+1) w południowej części budynku w sieni są zachowane boazerie drewniane w dobrym stanie technicznym, bez widocznych uszkodzeń. *Należy realizować prace zg. z punktem 4.2 PPK dla elementów drewnianych.*

3. CEL PRAC KONSERWATORSKICH WSKAZANIE OCZEKIWANYCH EFEKTÓW

Prace konserwatorskie są jednym z elementów przebudowy przyziemia budynku. Jako takie mają na celu uzupełnienie prac budowlanych o specjalistyczne zabiegi, które poprawią stan techniczny zabytkowej materii, powstrzymają lub spowolnią dalsze działanie czynników destrukcyjnych oraz przywrócą częściowo lub całkowicie pierwotny wygląd poszczególnych detali. Końcowym efektem wykonanych prac będzie zachowanie jak największej ilości tkanki zabytkowej przy jednoczesnym dostosowaniu obiektu do współczesnych wymogów stawianych budynkom użyteczności publicznej.

4. PROGRAMY PRAC KONSERWATORSKICH - OPIS PRZEWIDZIANYCH DO WYKONANIA CZYNNOŚCI, Z PODANIEM METOD, MATERIAŁÓW I TECHNIK

4.1. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH DLA ELEMENTÓW CERAMICZNYCH

1. Dezynfekcja elementów preparatem odkażającym, dopuszczonym do zastosowania w obiektach zabytkowych. Można zastosować alkoholowy roztwór Preventolu RI80, Biotinu R lub Lichenicidy 246.
3. Umycie powierzchni ceramiki rozpuszczalnikami organicznymi lub parą wodną pod ciśnieniem.
4. Iniekcja spękań, łusek, szczelin, odspojień i rozwarstwień środkami konsolidującymi i klejącymi. Stosować dyspersje żywic sztucznych.
5. Osadzić nowe, uzupełniające płytki w miejscach ubytków. Należy stosować płytki wykonane na zamówienie, które swoim kształtem, wymiarami i barwą odpowiadają płytce istniejącym.

8. Ewentualna wymiana spoin wtórnych na inne, zbliżone kolorem i fakturą do oryginalnych. Dopuszcza się podmalowywanie spoin istniejących, jeśli ich usuwanie jest niebezpieczne i grozi uszkodzeniem powierzchni.

9. Zabezpieczyć spoiny impregnatem.

4.2. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH DLA ELEMENTÓW Z DREWNA

- **Sufit drewniany**

1. Dezynfekcja elementów preparatem odkażającym działającym na grzyby, dopuszczonym do zastosowania w obiektach zabytkowych (np. roztwór Preventolu RI80, Biotinu R lub Lichenicidy 246).

2. W razie stwierdzenia obecności owadów-szkodników drewna należy wykonać dezynsekcję preparatem stosowanym w obiektach zabytkowych (gazowanie lub np. Altax Hylotox Q).

3. Usunięcie wtórnych przemalowań metodami chemicznymi, z wykorzystaniem rozpuszczalników organicznych, mieszanin tych rozpuszczalników lub gotowych preparatów do usuwania przemalowań. Dopuszcza się stosowanie metody termicznej pod warunkiem zachowania ostrożności i oczyszczania bez uszkodzania podłoża lub znalezionych warstw historycznych przeznaczonych do pozostawienia.

4. Strukturalne wzmocnienie drewna osłabionego rozpuszczalnikowym roztworem żywicy akrylowej, np. polimetakrylanu butylu.

5. Uzupełnienie ubytków w drewnie. Drobne ubytki uzupełnić szpachlą do drewna, nieco większe dwuskładnikowymi zaprawami do drewna. Dopuszcza się flekowanie.

7. Impregnacja drewna środkiem wzmacniającym i uodparniającym drewno na działanie niekorzystnych czynników zewnętrznych (zastosowanie produktów – renomowanych producentów materiałów konserwatorskich).

8. Nałożenie warstwy lakieru barwnego (kolor identyczny do istniejącego). Zabieg lakierowania należy powtórzyć dwu lub trzykrotnie.

- **Boazeria w sieni**

1. Oczyszczenie całej powierzchni z zanieczyszczeń, wypełnienie ewentualnych ubytków.

2. Impregnacja drewna środkiem wzmacniającym i uodparniającym drewno na działanie niekorzystnych czynników zewnętrznych (zastosowanie produktów – renomowanych producentów materiałów konserwatorskich).

3. Nałożenie warstwy lakieru zabezpieczającego (lakier trudnopalny, bezbarwny, półmat). Zabieg lakierowania należy powtórzyć zgodnie z zaleceniami producenta.

4.3. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH DLA ELEMENTÓW Z KAMIENIA

1. Wstępne odkażenie metodą natrysku. Wykorzystać preparaty z grupy stosowanych do obiektów zabytkowych: Biotin R, BFA, Lichenicida lub inny, o sprawdzonej skuteczności.

2. Oczyszczenie z nawarstwień metodą moką środkami zawierającymi HF (kwas fluorowodorowy, bez innych kwasów). Dopuszcza się miejscowe stosowanie metody strumieniowo-ścierniej, z użyciem drobnego kruszywa (ok. 240 w skali Mesh) oraz, po wykonaniu prób - metodę laserową dla całej powierzchni. UWAGA: Nie wolno stosować w metodzie strumieniowo-ścierniej sodowania i szlaki pomiedziowej oraz innych ścierniw powodujących pozostawianie szkodliwych związków.

3. Usunięcie wtórnych zapraw (cementowych spoin, uzupełnień, zacierek). Przy usuwaniu spoin nie należy uszkadzać krawędzi kamienia. Cały zabieg wykonać z zachowaniem należytej ostrożności, ręcznie, bez użycia maszyn (poza ostrożnym nacinaniem zapraw, szczególnie spoin). Jeśli usuwanie zaprawy grozi uszkodzeniem materiału kamiennego - zrezygnować z zabiegu.

5. Uzupełnienie ubytków w kamieniu zaprawami mineralnymi barwionymi w masie. W razie konieczności dobarwić powierzchniowo. Dopuszcza się kity żywiczne lub flekowanie.

6. W razie potrzeby demontaż luźnych kamieni i ponowne wmurowanie w pierwotnym miejscu. Do murowania użyć zapraw wapienno-cementowych z dodatkiem wapna trasowego.

7. Spoinowanie i uzupełnienie ubytków w spoinach zaprawą z wapna trasowego lub wapiennocementową z dodatkiem trasy. Kolor i fakturę dobrać na podstawie prób do oryginału. Używać zapraw o jednolitej barwie w całej masie. Wstępnie zakłada się spoinę płaską, lekko poniżej lica kamiennego. Uziarnienie dobierać do spoiny oryginalnej. W przypadku spoczników i schodów dopuszcza się spoiny szczelne, uniemożliwiające przenikanie wody. Szczelność można też osiągnąć hydrofobizując spoinę.

8. Hydrofobizacja preparatem krzemoorganicznym. Stosować preparaty rozpuszczalnikowe. Dla elementów, po których nie będą przemieszczać się ludzie dopuszcza się też zabezpieczenie woskiem mikrokrystalicznym Cosmolloid 80H wtapianym na gorąco.

9. Miejscowe scalenie kolorystyczne najbardziej rażących przebarwień powierzchni kamienia oraz widocznych uzupełnień.

4.4. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH DLA SZTUKATERII GIPSOWYCH

UWAGA: Należy unikać prac murarskich z wykorzystaniem zapraw cementowych z szarego cementu w obszarach występowania zabytkowych sztukaterii.

1. Dezynfekcja preparatem odkażającym działającym na grzyby, stosowanym w obiektach zabytkowych, np. Remmers BFA, Lichenicida 264, Biotin R.

2. Wstępne wzmocnienie gipsu w miejscach osłabionych, preparatami hydrofilnymi na bazie czteroetoksylanu. Wzmacniać strukturalnie, unikać wzmocnienia powierzchniowego.

3. Podklejenie odspojeń dyspersją Primal AC33, wypełnienie pustek iniekcjami z gipsu (z ewentualną modyfikacją dyspersją Primal AC33 lub wapnem). Nie stosować preparatów zawierających szary cement portlandzki.

4. Usunięcie wtórnych przemalowań metodami chemicznymi, z wykorzystaniem rozpuszczalników organicznych, mieszanin tych rozpuszczalników lub gotowych preparatów do usuwania przemalowań. 5. Usunięcie wtórnych, niewłaściwie wykonanych uzupełnień metodami mechanicznymi, z zachowaniem należytej ostrożności.

6. Strukturalne, końcowe wzmocnienie zapraw w miejscach osłabionych preparatami hydrofilnymi na bazie czteroetoksylanu.

7. Uzupełnienie ubytków gipsem. Gips można modyfikować, np. dodatkiem wapna, w celu dopasowania twardości (ścieralności) do oryginału.

8. Rekonstruowanie lub uzupełnienie warstwy malarskiej, zgodnie z projektem.

5. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Zdjęcie 1: Okładziny ścienne w pom. 0.01 przeznaczone do zachowania.

Źródło: archiwum prywatne LS Projekt

Zdjęcia 2,3 : Boazeria w klatce schodowej - zejście do przyziemia budynku

Źródło: archiwum prywatne LS Projekt.

Zdjęcia 4,5 : Boazeria w sieni

Źródło: archiwum prywatne LS Projekt.

Zdjęcie 6: Fragment sufitu w pom. 0.24

Źródło: archiwum prywatne LS Projekt.

Zdjęcia 7,8: Fragment sufitu wraz z filarami w pom. 0.24

Źródło: archiwum prywatne LS Projekt.

Zdjęcie 9: Fragment sufitu w pom. 0.01

Źródło: archiwum prywatne LS Projekt.

Zdjęcia 10,11: Fragment posadzki w pom. 0.01

Źródło: archiwum prywatne LS Projekt.

Zdjęcia 12,13 : Fragment posadzki w pom. 0.33. Źródło: archiwum prywatne LS Projekt.

Zdjęcia 13,14 : Fragment posadzki w pom. 0.35. Źródło: archiwum prywatne LS Projekt.

Zdjęcie 15 Widok na schody w pom. 0.22

Źródło: archiwum prywatne LS Projekt.